ऽत्र पञ्चमाङ्को निषेधकः । येषां यासां देवतानामिच्छा तिष्ठति चेतसि । तन्मन्त्रग्रहणादेव अष्टैश्वर्ययुतो भवेत् । यद्देवताश्रिताये तु तद्गृहाङ्कं हरन्ति ते । ऊर्द्धाङ्केन पूरयित्वाह्यधोङ्केन हरेत् सदा" ।

देवचर्य्या स्त्री ६त० । १देवचरिते अद्भुते २देवार्थं चरणे होमादौ च "श्रिया युतमनिर्देश्यं देवचर्योपशोभितम्" (आश्रमम्) भा०व० १४५ अ० ।

देवचिकित्सक पु० द्वि०व० ६त० । स्वर्वैद्ययोरश्विनीकुमारयोः हला० । आयुर्वेदशब्दे ७७९ पृ० तयोस्तथात्वकथा दृश्या । २द्वित्वसंख्यायां तदधिष्ठातृके ३अश्विनीनक्षत्रे च

देवच्छन्द पु० देवैश्छन्द्यते प्रार्थ्यते छन्द–कर्मणि घञ् । शतयष्टिके हारे अमरः । "शतमष्टयुतं हारो देवच्छन्दोह्यशीतिरेकयुता" बृह०सं० उक्ते २हारे च ।

देवच्छन्दस न० देवप्रियं छन्दः टच् समा० । वैदिके श्रोत्रिये छन्दोभेदे ।

देवज त्रि० देवाज्जायते जन–ड । १देवजाते २सामभेदे न० । "तस्मादाहुः सत्यं साम देवजं सामेति" शत०ब्रा०३।४।२।१६। कृशाश्वसहोदरे सूर्यवंश्ये ३संयमनृपपुत्रभेदे पु० । "तत्पुत्रात् संयमादासीत् कृशाश्वः सहदेवजः" भाग० ९।२।२२ देवजेन सह वर्त्तमानः कृशाश्वः । सूर्यसम्पादिते ४ऋतौ पु० "सप्तथमाहुरेकजं षड़िद् यमा ऋषयो देवजाः" ऋ० १।१६४।१५। "सप्तानामृतूनां मध्ये सप्तथं सप्तममृतुम् । "थट् च छन्दसि" पा० इति थट् । एकजमेकेनोत्पन्नमाहुः कालतत्त्वविदः । चैत्रादीनां द्वादशानां मासानां द्वयमेलनेन वसन्ताद्याः षडृतवो भवन्ति । अधिकमासेनैक उत्पद्यते सप्तमर्तुः । न च तादृशो मास एव नास्तीति मन्तव्यम् । "अस्ति त्रयोदशो मास इत्याहुरिति" श्रुतेः । तदेवोच्यते । षड़िद् यमाः । इच्छब्द एव कारार्थः । षडेव ऋतवो मासद्वयरूपा ऋषयो गन्तारः । ते च देवजाः । देवादादित्याज्जाता इत्येवमाहुः । सप्तमधारस्य त्रयोदशस्य मासस्य देवाभावः । "निः सूर्य्योऽधिकमासो हि मण्डलं तपते रवेरित्यादि" स्मृतेः । तस्मात् षडेव देवजाः अदेवज एकः" भा० सूर्यसंक्रान्तिरहितत्वान्निःसूर्यकत्वं तेन ऋतूनां चान्द्रत्वमपि गम्यते ।

देवजग्ध त्रि० ६त० । १देवभक्षिते २कत्तृणे न० हेमच० अल्पार्थे कन् । देवजग्धकम् अल्पकत्तृणे अमरः ।

देवजन पु० देवरूपोजनः । देवरूपे जने "भक्षयित्वाभ्यात्ममपः स्रुचा निनयते त्रिः सर्वदेवजनेभ्यः स्वाहेति" आश्व० श्रौ०२।४।१२। देवानां जनः । २उपदेवे तदुपकरणभूते गन्धर्वादौ । [शब्दार्थचि०।

देवजनविद्या स्त्री ६त० । गन्धर्वविद्यायां नृत्यगीत्यादौ

देवजात त्रि० १देवेभ्यो जातः । देवेभ्यो जाते "यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तेः" ऋ० ।२६२।१ ६त० । २देवानां गणे न० "यान्येतानि देवजातानि गणश आख्यायन्ते वसवो रुद्रा आदित्या विश्वेदेवा मरुतः इति" शत०ब्रा० १४।४।२।२६

देवजामि स्त्री देवानां जामिरिव । १देवबन्धौ "अयामि घोष इन्द्र ! देवजामिरिरज्यन्त" ऋ० ७।२३।२ "देवजामिर्देवानां बन्धुः" भा० । ६त० । २देवानां वध्वां च "विद्म ते स्वप्न ! जनित्रं देवजामीनां पुत्रोऽसि यमस्य करणः" अथ० ६।४६।२

देवट त्रि० दिव–अटन् । शिल्पिनि उणादिकोषः

देवट्टी स्त्री देवं देवशब्दमट्टते अतिक्रामति अट्ट–अण् उप०स० शक० गौरा० ङीष् । गङ्गाचिल्ल्याम् हारा० ।

देवतर त्रि० अतिशयेन देवः दीप्तः देवको वा तरप् । १अतिशयदीप्ते २अतिदेवके च ततः शुभ्रा० ढक् । दैवतरेय तदपत्ये पुंस्त्री० स्त्रियां ङीप् ।

देवतरु पु० देवप्रियस्तरुः । १मन्दारादिवृक्षे "पञ्चैते देवतरवः मन्दारः पारिजातकः । सन्तानः कल्पवृक्षश्च पुंसि वा हरिचन्दनम्" अमरः २चैत्यवृक्षे च शब्दार्थचि०

देवता स्त्री देव+स्वार्थे तल् "क्वचित् स्वार्थिका अपि प्रत्ययाः प्रकृतितो लिङ्गवचनान्यतिवर्त्तन्ते" भाष्योक्तेः पुंस्त्वातिक्रमेण स्त्रीत्वम् । देवे निर्जरे । देवतात्वञ्च "वेदमेयत्यागोद्देश्यत्वम् उद्देश्यत्वञ्च तस्येदमित्यारोपज्ञानविषयत्वमिति" श्राद्धविवेकः । तच्च मन्त्रस्तुत्यत्वं वा । तदुभयं पितॄनामप्यस्तीति श्राद्धादौ तेषां देवतात्वम् । मन्त्रेण द्योत्यत्वं वा देवतात्वं यथाह ऋग्वेदभाष्योपोद्घाते माधवः "तथा देवनार्थदीव्यतिधातुनिमित्तो देवशब्द इत्येतदाम्नायते । "देवनाद्वै देवोऽभूदिति तद्देवानां देवत्वमिति" । अतो दीव्यतीति देवः मन्त्रेण द्योत्यत इत्यर्थः । "यस्य यस्य तु मन्त्रस्य उद्दिष्टा देवता तु या । तदाकारं भवेत्तस्य देवत्वं देवतोच्यते" योगियाज्ञ० । वैदिकमन्त्रभेदे देवताभेदाः सर्वानुक्रमिकायामुक्तास्तत एवावसेयाः । तन्मूलं हेमा०ब्र०ख० उक्तमिह विस्तरभयानोद्धृतम् । मन्त्राणां तज्ज्ञाने फलमज्ञाने निन्दामाह हेमा०ब्र० योगियाज्ञ० "आर्षं छन्दो दैवतञ्च विनियोगस्तथैव च । वेदितव्यं